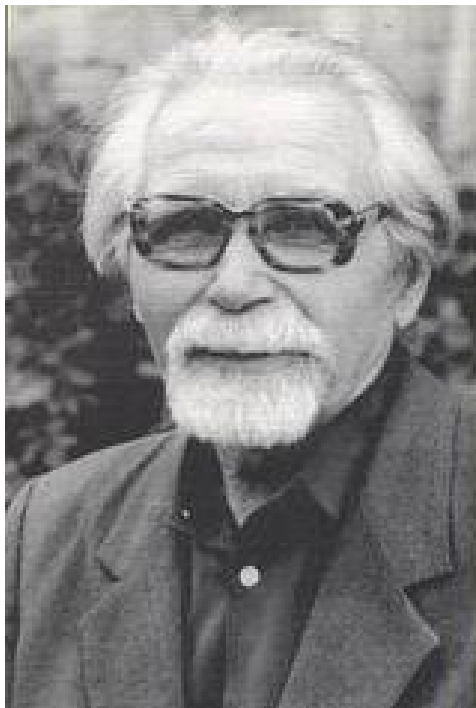

**Чернівецька обласна універсальна наукова
бібліотека ім. Михайла Івасюка**

"Творча спадщина О.Романця у літературному літописі Буковини"

**(Методично-бібліографічні матеріали
до 90-річчя від дня народження науковця,
письменника, краєзнавця і журналіста Олекси Романця)**

**Чернівці
2011**

ББК 83.3 (4 Укр.- 4 Чен.)
Р 69

Підготувала:

Оксана Глова

Редактор:

Олена Блошко

Комп'ютерний набір:

Олена Блошко

Відповідальна за випуск:

Марія Довгань

С 32 «Творча спадщина О.Романця у літературному літописі Буковини»: методично-бібліографічні матеріали до 90-річчя від дня народження науковця, краєзнавця і журналіста Олекси Романця. – Чернівці: ЧОУНБ ім. М.Івасюка, 2011. – 16 с.

ПЕРЕДМОВА

Початок квітня у літературних та мистецьких колах Чернівців пройшов під знаком Олекси Стратоновича Романця – вченого, літературознавця, фольклориста, педагога, інтелектуала. Почесний громадянин Чернівців, відомий науковець і літератор, краєзнавець багатонаціональної культури Буковини святкував би свій 90-річний ювілей.

Про Олексу Стратоновича є кому і є що сказати найкраще, найдостойніше. І не тільки українцям, а й молдаванам, румунам, бо, як висловився один з його учнів: **«Романець все життя наводив мости між різними культурами».**

Непростим був шлях до літературно-наукової діяльності. До війни працював у колгоспі, вчителював. Повернувся з війни інвалідом, був коректором газети «Радянська Буковина», а після закінчення ЧДУ працював на кафедрі історії української літератури Чернівецького університету, пройшовши шлях від старшого лаборанта до старшого викладача, одночасно вів курси і на кафедрі молдавської філології.

З 1990 по 1996 роки працював консультантом і радником з питань культури при Чернівецькій ОДА.

В 1996 р. О.Романцеві за вагомий вклад в краєзнавство Буковини присвоєно звання «Почесного громадянина м. Чернівці».

За бойові заслуги у часи Другої світової війни нагороджений орденом Слави III ступеня.

Як науковець, брав участь у багатьох міжнародних, всесоюзних і республіканських наукових конференціях. Автор книг: «Джерела братерства: Богдан П.Хашдеу і східно-румунсько-українські взаємини» (1971), «Ой Хотине, граде давній» (1991); багатьох виступів, статей і рецензій на історико-літературні, краєзнавчі та громадсько-політичні теми.

Він – автор розділу «З історії української літератури» підручника «Література» для шкіл України з молдавською мовою навчання (6 видань протягом 1973-1990 рр.). Мав багато публікацій у наукових збірниках, фаховій та масовій пресі України, Молдови, активний автор УРЕ (обидва видання), УЛЕ, Шевченківського словника, енциклопедій молдавською мовою – ЕСМ та «Література ши арта Молдовей».

За участь у здійсненні тритомного видання про молдавсько-російсько-українські літературні зв'язки йому присуджено премію Президії АН Молдови (1982 р.).

Лауреат обласної літературної премії ім. Дмитра Загула (1996 р.) та літературно-мистецької премії ім. Сидора Воробкевича (2002 р.).

Помер О.Романець 15 вересня 2006 року. Похований на кладовищі по вул. Зеленій.

У 2007 р. доньки О.Романця Марина та Оксана передали його багатий книжковий спадок (6 тис. прим.) до фонду наукової бібліотеки ім. М.Івасюка.

У 2009 р. на честь О.Романця було названо вулицю, а у 2010 р. відкрито меморіальну дошку по вулиці У.Кармелюка, 10. Того ж року засновано обласну премію його імені за розвиток краєзнавства та збереження культурної спадщини Буковини.

Для висвітлення життєвого шляху та *популяризації педагогічно-наукового доробку Олекси Стратоновича* в бібліотечних закладах Буковини пропонуємо запровадити такі форми роботи:

- читачка конференція «Дотик до праці краєзнавця»;
- літературний вечір «Залюблений у краєзнавство Буковини»;
- вечір-портрет «Серце, сповнене любов'ю до рідного краю».
- засідання літературно-мистецького клубу «Життя, віддане науці»;
- книжково-ілюстративна виставка «Калинові мости Олекси Романця»;
- виставка-презентація «Доля, осяяна талантом»;
- бібліографічний огляд «Тобі, мій Буковинський краю, вклоняюся доземно».

Пропонуємо розробку **книжково-ілюстративної виставки** для висвітлення життя та творчого доробку вченого за назвою:

КАЛИНОВІ МОСТИ ОЛЕКСИ РОМАНЦЯ

I-й розділ: Оригінальний почерк у літературному літописі Буковини.

Цитата: «Це людина, яка єднає три народи: український, румунський, молдавський».

Г.Галиць

В розділі представлені документи і матеріали наукового та творчого доробку О.Романця.

II-й розділ: Не раз хитнула доля терезами.

Цитата: «Доторк до минулого – гарантія майбутнього життя».

О.Романець

В цьому розділі збираються матеріали з енциклопедій, довідників, матеріали періодичних видань, присвячені життєвим віхам О.Романця.

III-й розділ: «Добре слово краще за шматок хліба» (прислів'я).

Цитата: «Олекса Романець - це людина, яка не цурається чорнової одноманітної роботи в архівах, виснажливих дискусій у пошуках істини, малопrestiжної громадської роботи».

Ф.Драченко

В розділі подаються матеріали, присвячені вшануванню пам'яті видатного краєзнавця в місті, відомого за межами Буковини та України.

Творчий доробок літературознавця, краєзнавця та педагога О.Романця досить різноманітний. Коло його наукових інтересів

важко окреслити. Він є автором двох власних книг, співавтором багатьох видань.

За допомогою *бібліографічного огляду* під назвою **«Тобі, мій Буковинський краю, вклоняюся доземно»**, ми намагатимемось донести хоча б маленьку частину доробку вченого.

Перша його книга **«Джерела братерства. Богдан П.Хашдеу і східно-романські-українські землі»**, цілком заслуговує на присудження її автору вченого ступеня. О.Романець ставить акцент на висвітлення двох головних проблем: українсько-молдавсько-румунські відносини і взаємини та історія Буковини, у першу чергу літературна. Видання вмістило дуже багато імен. Тут немає довгих цитат, але є відсилання до глибинних і рідкісних джерел, що свідчить і про ерудицію, і про рідкісну пошукову інтуїцію автора. Воістину «мудрий не той, хто все знає, – все знати неможливо, каже східна приказка, - а той, хто знає, де про це все можна прочитати».

Учням О.С.Романця здається, що він знає, - як кажуть у нашому народі, - геть чисто все, а серед учених і дослідників нашого краю навіть побутує думка, що коли вже ніхто не в змозі відповісти на запитання, то треба до Романця.

Друга книга О.Романця **«Ой Хотине, граде давній»**, присвячена 370-річчю Хотинської війни 1621 року. В ній зроблено спробу розглянути цю війну в історичному контексті анти-отаманської боротьби в європейському світогляді.

Прихильник «золотої безпристрасної середини» в науці, яка дає змогу зберегти позицію істини, а не ліву чи праву, О.Романець, наводячи цитату з праці польського історика XVII ст. Симона Старопольського, підтверджує характеристику козаків: «Мають у своїх таборах дисципліну стародавніх римлян, а воєнною мужністю та досвідом не поступаються жодній науці у світі». Дослідник уточнює усталені положення про війну 1574 р., про поразку турків під Віднем в 1638 р. , чітко розставляє наголоси на історичній ролі анти-отаманської битви під Хотиним 1621 р., на тому, як вона була сприйнята у світі і як її слід оцінювати насправді.

Буковина у долі О.Романця виконує роль пульсу, стимулу життя. Її він не раз пройшов і проїхав, збираючи фольклор Буковини і Молдови, вивчаючи етнографію краю. Побут і звичаї народів Буковини знав з життя, виступаючи з лекціями та бесідами

про історію, культуру, нею проходив подумки. Нею перестраждав і нею надихався, коли писав з колегами по праці **«Літературну Буковину»**.

Це книга про літературне життя Буковини - однієї з наймолодших та найменших областей України, яка має своєрідну історичну долю і своєрідний шлях культурного та літературного розвитку. З неї читач довідається про те, як народжувалась нова література, готувався ґрунт для розквіту письменницьких сил на Буковинській землі.

Книга розповідає, як письменники Буковини художньо осмислюють розбудову краю, натхненну працю й духовне зростання його людей.

Сьогодні обережно підходимо до словосполучень «дружба народів», «історичні корені зв'язків», боячись побачити за ними ідейно-політичні тенденції певного часу. Та коли читаємо нариси О.Романця у книзі **«Очерки молдавско-руско-украинских литературных связей с древнейших времен до середины XIX в.»** розуміємо, що історія народу охоплена сукупністю соціально-політичних, економічних і інших факторів, які переходять через нього, стимулюючи, в свою чергу, його розвиток.

Кожна національна культура підкорюється своїм внутрішнім законам розвитку, «вбирає» в себе все нове, нехай і незвичне, але яке доповнює і збагачує кожную її складову.

Робота Романця у цій книзі відкриває літературний процес з давніх-давен до середини минулого століття. Зв'язки цих трьох братських літератур, взаємний вплив і взаємне відображення в них національних реалій представляють собою яскравий літопис багатовікового братерства, зближення їх духовних скарбів, інтернаціоналізацію їх культурного життя.

Бурхлива історія буковинського краю української землі дуже складна. О.Романець у книзі **«Буковина - невід'ємна частина України»** намагався розкрити, що факт тривалого перебування Буковини у складі різних держав наклав свій відбиток на трактування її минулого. Як правило, воно розглядається з точки зору інтересів держав, які володіли нею, а не корінного народу, який жив і трудився на цій землі.

Книга стане у добрій пригоді краєзнавцям, учителям, студентам та школярам, а також усім, хто цікавиться історією Буковини – невід’ємної частини України.

Збірка О.Романця **«Буковинські віночки»** розповідає про сучасні свята, обряди і звичаї, які мають багатовікові корені. В доступній формі книга подає описи трудових, календарних і побутових свят, розповідає про те, як провести свята праці, Нового року, проводів зими, зустрічі весни і літа, як провести весілля та новосілля. Запис кожного свята супроводжується фотоілюстраціями і текстами сучасних обрядових пісень, покладених на ноти.

В написанні книги взяли участь літератори, журналісти, працівники обласного Будинку народної творчості Буковини: Ф.Драченко, В.Калиниченко, В.Михайлюк та ін.

Книга стане у пригоді як звичайним читачам, так і фахівцям: викладачам народознавства, працівникам культурних установ краю.

Вшановуючи постать видатного краєзнавця і вченого Буковини, бібліотечні фахівці області у тісній співпраці з закладами освіти, культури, громадськими об’єднаннями, національними товариствами повинні популяризувати науково-краєзнавчий доробок Олекси Стратоновича як запропонованими заходами, так і розробленими особисто.

На допомогу у підготовці різноманітних масових заходів, творчих акцій, присвячених О.Романцю, надаємо перелік основних дат життя і творчості вченого, та бібліографічний список літератури.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ О.С. РОМАНЦЯ

Олекса Стратонович Романець народився 2 квітня 1921 року в селі Великий Молокиш Рибницького району Молдови у сім'ї хліборобів - українця Стратона Тимофійовича та молдаванки Марії Амвросіївни.

1928 р.	Вступив до першого класу сільської школи.
1937-1940 рр.	Навчання в Балтському молдавському педагогічному училищі.
1940-1941 рр.	Учитель Катеринівської української неповної середньої школи (нині Рибницького району республіки Молдова), де викладав молдавську і російську мови.
1941-1944 рр.	Працював в індивідуальному сільському господарстві (с. Великий Молокиш). Був членом Балтського антиокупаційного підпілля.
1944-1945 рр.	Служив рядовим у 217-му гвардійському стрілецькому полку 80-тої гвардійської дивізії на 4-ому Українському фронті.
Грудень 1944 р.	Важко поранений на берегах Дунаю. За виконання при цьому важливого бойового завдання представлений до нагородження орденом Слави III ступеня, який, однак, отримав аж у 1972 р.
1945-1949 рр.	Студент Чернівецького державного університету. Одночасно - лаборант кафедри української літератури (1946-1949).
1949-1971 рр.	Працював у Чернівецькому університеті на посадах старшого лаборанта, викладача, старшого викладача кафедри української літератури, начальника навчальної частини.
1949-1953 рр.	Опублікував перші літературно-критичні й публіцистичні статті в чернівецькій періодиці.
1957 р.	Видав першу книгу "Буковина в піснях" (упорядкування, передмова, коментарі - у

- співавторстві). Видав книгу Д.Осічного "Де шум потоків і смerek" (упорядкування, вступна стаття, коментарі - у співавторстві).
- 1958 p.** Видав книгу "Письменники Буковини початку XX ст." (упорядкування, передмова до окремих розділів, коментарі - у співавторстві).
- 1959 p.** Видав книги В. Кобилянського ("Поезії", упорядкування й примітки - у співавторстві), Д.Макогона ("Вибрані оповідання", впорядкування, вступна стаття, примітки - у співавторстві), І.Михайлюка ("Колоски", впорядкування, вступна стаття, примітки - у співавторстві).
- 1960 p., 1962 p.** Видав "Твори" Марка Черемшини (вступна стаття і примітки).
- 1964 p.** Видав "Поезії" С.Воробкевича (впорядкування, вступна стаття, примітки - у співавторстві).
- 1964 p., 1966 p.** Видав "Вибране" І.Дніпровського (у співавторстві), "Буковинські віночки" (у співавторстві).
- 1965 p.** Вступив до Спілки журналістів України.
- 1966 p.** Видав книгу "Літературна Буковина" (у співавторстві).
- 1968 p.** Видав народні пісні в записах Юрія Федьковича (співупорядник, автор вступної статті).
- 1971 p.** Видав монографію "Джерела братерства: Богдан П.Хашдеу і східноромансько-українські взаємини".
- 1971 p.** Захистив в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР як дисертацію монографію на тему: "Джерела братерства: Богдан П.Хашдеу і східноромансько-українські взаємини" й отримав науковий ступінь кандидата філологічних наук.
- 1971-1986 pp.** Працював науковим і старшим науковим співробітником Чернівецького відділення Інституту історії АН УРСР.
- 1975 p.** Отримав вчене звання старшого наукового співробітника.
- 1978 p.** Видав книгу "Очерки молдавско-руско-украинских литературных связей" (у співавторстві).
- 1979 p.** Видав книгу "Молдавско-руско-украинские литературные связи второй половины XIX в." (у співавторстві).
- 1982 p.** Видав книгу "Молдавско-руско-украинские литературные связи начала XIX в." (у співавторстві).

- 1982 р.** Відзначений премією Президії Академії наук Молдавської РСР.
- 1991 р.** Видав книжку "Ой Хотине, граде давній."
- 1995 р.** Вступив до Спілки письменників України.
- 1996 р.** Відзначений Літературною премією імені Дмитра Загула.
- 2001 р.** Співавтор книги "Письменники Буковини другої половини ХІХ - першої половини ХХ століття."
- 2002 р.** Відзначений Літературно-мистецькою премією імені Сидора Воробкевича.
- 2005 р.** Нагороджений Почесною відзнакою "Буковина" Чернівецької обласної державної адміністрації та Чернівецької обласної ради.

ЛІТЕРАТУРА:

РОМАНЕЦЬ Олекса Стратонович // Письменники України: довідник.- Дніпропетровськ, 1996.- С. 255.

МЕЛЬНИЧУК Б. Олекса Романець / Б.Мельничук // Письменники Буковини другої половини ХХ століття: хрестоматія: Ч.2.- 2-ге вид., доп. / упоряд. Б.Мельничук, М.Юрійчук.- Чернівці, 2003.- С. 401-405.

РОМАНЕЦЬ Олекса Стратонович // Богайчук М. Література і мистецтво Буковини в іменах: словник-довідник / М.Богайчук.- Чернівці, 2005. - С. 230-231.

РОМАНЕЦЬ Олекса Стратонович // Засоби масової інформації Чернівецької області: довідник.- Чернівці, 1996.- С. 70.

РОМАНЕЦЬ Олекса // Іванюк М. Літературно-мистецька Вижниччина: біобібліогр. довідник / М.Іванюк.- Вижниця, 2001.- С. 154 - 156.

РОМАНЕЦЬ Олекса // Буковина - невід'ємна частина України: матер. третьої науково-практичної конференції з циклу "Гуцули буковинського краю: реалії проблем, перспективи розвитку".- Вижниця, 1997.- С. 140.

***

БАБИЧ Н. Завжди у пошуках правди - заради правди / Н.Бабич // Буковин. журнал.- 1993.- Ч. 3-4.- С. 108-114.

БАБИЧ Н. Не раз хитнула доля терезами / Н.Бабич // Буковина.- 1996.- 3 квіт.

БАБИЧ Н. Оригінальний почерк у літературному літописі: [Олексі Романцю - 70] / Н.Бабич // Буковин. віче. – 1991 .- 30 берез.

БОСТАН Г. Широкі обрії / Г.Бостан, П.Михайлина // Рад. Буковина. - 1981. - 1 квіт.

БУРКУТ І. Життя, варте наслідування: Олекса Романець як людина і дослідник / І.Буркут // Буковина.- 2007.- 14 верес.

ВИШНЕВСЬКА М. «Він постав у всій повноті зробленого на ниві літературно-наукового життя Буковини й усієї України» / М.Вишневська // Буковин. віче.- 2007.- 18 трав.

ДО ДНЯ Соборності - відзнаки "Буковина": [О.Романцю та ін.] // Мол. буковинець.- 2005.- 20 січ. (№6).- С. 3.

КИТАЙГОРОДСЬКА В. Хрещений батько чернівецької інтелігенції / В.Китайгородська // Буковин. віче.- 1996.- 6 квіт.

ЛЕСИН В. Братерство народів / В.Лесин, А.Масловський // Жовтень.- 1971.- №12.-С. 140-141.

МЕЛЬНИЧУК Б. Завзяття старійшини: [О.Романцю - 80] / Б.Мельничук // Буковина.- 2001.- 30 берез.

МЕЛЬНИЧУК Б. Колючі терни на дорозі праведній: [О.Романцю виповнюється 75 років] / Б.Мельничук // Мол. буковинець.- 1996.- 29 берез. (№14).- С. 4.

МЕЛЬНИЧУК Б. Олексі Романцю - 75 / Б.Мельничук // Літ. Україна.-1996.- 25 квіт. (№17).- С. 6.

МЕЛЬНИЧУК Б. Свята жага енциклопедій / Б.Мельничук // Рад. Буковина.- 1991.- 2 квіт.

МОСТІПАКА О. Великий вчений, талант якого не визнавала радянська влада: [про О.Романця] / О.Мостіпака // Мол. буковинець.-2001.- 5 квіт. (№39).- С. 4.

НАРОДНИЙ академік // Час 2000.- 2001.- 30 берез. (ч.13).- С.6.

НЕ ТЕПЕРІШНЯ людина // Свобода слова.- 2007.- 24 трав. (№21).- С. 18.

ПАМ'ЯТІ Олексі Романця: [творча та життєва біографія] // Буковина.- 2006.- 20 верес.

РОМАНЕЦЬ О. Калинові мости Олексі Романця: [бесіда / зап. В.Мельник] // Буковина.- 2000.- 27 груд.

***

ЗАСЛУЖЕНЕ визнання: [про присвоєння О.Романцю звання "Почесного громадянина м. Чернівці"] // Буковина.- 1996.- 6 квіт.

КИРИЛЯК С. Повернення Дмитра Загула: [вручення літ. премії ім. Д.Загула - О.С. Романцю та В.Д. Колодію у с. Мілієвому] / С.Кириляк // Вижн. обрії.- 1996.- 26 жовт. (№74-75).- С. 2.

ПОЧЕСНА нагорода письменнику: [О.Романець нагороджений Почесною грамотою ОДА] // Буковин. віче.- 1996.- 27 берез.

МИРОНЮК О. Життя для людей: [вечір-пам'ять] / О.Миронюк // Доба.- 2007.- 24 трав. (№21).- С. 6.

НЕЧАЄВА П. Олекса Романець: "Добре слово краще за шматок хліба": [вечір, присвячений 80-річчю від дня народж.] / П.Нечаєва // Доба.- 2001.- 13 квіт. (ч.16).- С. 6.

АРТЕМЕНКО Л. Вручення премії імені Олексі Романця / Л.Артеменко // Чернівці. - 2010.- 12 серп. (№33).- С. 8.

КРАСНОГОЛОВЕЦЬ Т. У Чернівцях вшанували пам'ять Олексі Романця: [відкр. мемор. дошки] / Т.Красноголовець // Погляд.- 2010.- 12 серп. (№32).- С. 12.

СЕРЕБРІЯН О. Скарби для чернівчан від Олекси Романця: [про дарунок особистої бібліотеки фонду ЧОУНБ ім. М.Івасюка] / О.Серебрян // Буковин. віче.- 2007.- 26 верес.

У ЧЕРНІВЦЯХ - нова вулиця: [О.Романця] // Буковин. віче.- 2009. - 6 листоп.

ЯНУШЕВСЬКА Л. Адреса пам'яті й шани: [відкр. мемор. дошки] / Л.Янушевська // Буковина.- 2010.-13 серп. (№63).

***

ОЛЕКСА Романець: біобібліогр. покажчик / підгот. О.Гаврилюк, М.Довгань. - Чернівці: Рута, 2006.- 64 с.

ОЛЕКСА Романець // Лауреати літературної премії ім. Д.Загула (1991- 1996 рр.): реком. бібліогр. покажчик.- Чернівці, 1997.- С. 31-32.

РОМАНЕЦЬ Олекса Стратонович // Лауреати літературно-мистецької премії імені Сидора Воробкевича (2001-2005 рр.): бібліогр. покажчик.- Чернівці, 2006.- Вип. 2.- С. 32-36.

[ОЛЕКСА Романець] // Пам'ятаймо! (Знаменні та пам'ятні дати Буковини 2006 р.): бібліогр. покажчик.- Чернівці, 2005.- С. 33-37.

[ОЛЕКСА Романець] // Пам'ятаймо! (Знаменні та пам'ятні дати Буковини в 2011 р.): бібліогр. покажчик / авт.-укл.: О.Гаврилюк, Ю.Боганюк; ред. М.Довгань. – Чернівці, 2010. – 342 с.

ЗМІСТ

1. Передмова	3
2. Популяризація науково-творчого доробку О.Романця засобами бібліотечної роботи.....	4
3. Книжково-ілюстративна виставка «Калинові мости Олексі Романця».....	5
4. Бібліографічний огляд.....	6
5. Основні дати життя і діяльності О.Романця.....	9
6. Література.....	12

ВІДДРУКОВАНО НА ОБЛАДНАННІ

Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка
58000, м. Чернівці, вул. О.Кобилянської, 47, тел.: 52-62-05.

Наклад 32.

2011 р.

